

Előzetési feltételek
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitltér sora 20 kr.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papírnagy-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Apponyi levele.

(L. I.) Gróf Apponyi Albert levelet intézett választóihoz, melyben a lefolyt ülésszak dolgait, mozgalmait, uralkodó témáit és azon benyomásokat mondja el, melyeket ezek a mozgalmak benne keltek. A levél kezdetén még egyszer elkeseredik a múlt évi képviselőválasztások fölött, „melyeket példátlan erőszakossággal s erkölcsi rombolással” hajtottak végre. Azután „a megtámadott sajtószabadságért” folytatott küzdelemről s a kompromisszumról emlékezik meg, melynek eredményét, az új 16. §. jobbnak tartja a régienél. De nem ezt az új szöveget nevezi valódi sikernek, melyért küzdött és küzdenie érdemes volt; hanem hogy fellépésével segített az „abszolutisztikus” kormányt a klotúr behozatalában megakadályozni, s mert e közvetítő munkájában a szabadelvűpárt „bőleesebb, rokonszenvesebb s valóban szabadelvű” elemeivel találkozott. Ezen találkozásban s a magyar katonai nevelés megvalósulásában valami újabb kor hajnalát látja, melyben élte föladatát ő is megoldhatja. Mindez a nála megszokott szép stílusban és szónoki szerkezetben van elmondva.

A levél illusztris írója oly előkelő

helyet foglal el a magyar parlamentben, s talán még inkább a nemzet rokonszenvében; annyi lelkesedést tudott maga iránt kelteni nemes lelkületével és szónoki sikereivel; annyira el tudta mindig felejteni következetlenségeit s mindig a legválságosabb helyzetben fellökerekedett ingadozását: hogy minden megszólamlása általános érdeklődéssel jár. Kötelességünknek tartjuk mi is, tárgyilagosan elemezve, foglalkozni politikai eseményképpen előnkbe állított levélével.

Tisztelettel szólunk az ő nagy képességeiről s előkelő szerepléséről; örömmel is látnók annak az ő „hajnalnak” pirkadását, amelyen az elméleti, meddő s immár érthetetlen ellenzéki teréről, az örökös negáció állapontjáról az aktív politika, az érvényesülés körébe kerülhetne. Elvi ellentét nem is tartja vissza ettől; hiszen programja utolsó pontját: a magyar katonai nevelést, sőt ennél többet: a m. kir. honvédség teljes kifejlődését megvalósítja a jelen kormány jobban, mint ahogyan ezt Apponyi maga is remélhette. Mi akadályozza még, hogy a szabadelvűpárttal a nemzeti erősödés reform-munkájában együtt működjenek? Azok az interpellációkba

való, de ott is untató, örökös, apró gravámenek a kormányzat egyes ágaiban mind csak azt takarják, hogy ő nem a szabadelvűpárt elvei, hanem a kormány ellen küzdök, személyes harezot folytat. Útni a kormányt, ahol csak lehet; ha kompromisszumot csinál, akkor az opportunizmus vádjával — ha nem csinál kompromisszumot; akkor az abszolutizmus vádjával; ez ellenzéki szóáradatnak nagyon kiadó ugyan, de az ellenzéki álláspont indoklására a nemzet előtt egyedül nem elégséges. Csak egy elfogadható magyarázata van ezen merevségnek: az a folyton fellökerekedő szónoki, az a valóban cicerói természet, mely nem tud elmulasztani olyan alkalmat, amidőn ügyesen szerkesztett, szép gondolatokkal s költői sejdítésekkel telített beszédek mondhat; de amely természet, állhatatlanságánál s minden új benyomásra fogékony voltánál fogva, politikai sikert ha ígér is, de nem biztosít.

A levél részletei nyomán haladva, első helyen áll a kormány „példátlan erőszakossága” a választások alatt. Ez bizony eléggé mindennapi vád mindenféle kormány ellen. Azért ha vezérszerepet vívó államférfi felhozza, valami új eszmét

TÁRCSA.

Hazánk zsidói a kereskedésben.

— Irta: Ürmössy Lajos. —

Megültük hazánk fennállásának ezeréves ünnepét. Emlékoszlopok hirdetik e nagy aktus lefolyását s más kultur intézmények keletkezése. Az ezeréves ünnep volt Magyarország — születésének az emlékezete.

Jövő év április havában újból országos ünnepélyek lesznek, fel szazada lesz a 48-diki törvények szentesítésének, amely a modern Magyarország létrejöttét hirdeti! . . .

1848. előtt privilégizált sáncok közé zárt rendi alkotmányunk volt, a nemesség képviselő Magyarország, a nép milliói kizárva az alkotmány keretéből; a 48-iki királyi szentesített törvények után a nép is bevetett az alkotmány sánczaiba, a nép is — ember lett, mindenben egyenlő a nemessel. Korlát többet nem és nememes közt nem volt. A jövő évben lefolyandó ünnepélyek épp oly eseménydusak lesznek, mint volt az elmúlt évi s különösen fontos ez azokra, kik 1848-ban víhatták ki a legdrágább polgári egyenlő jogokat.

Ezek közé tartoznak a zsidók.

Az időt, melyre a zsidók első megjelenése Magyarországon esik, sűrű homály fedi.

Magyarország legrégebb történetírója, Béla király névtelen jegyzője, kinek műve alig szól a 9-ik századot megelőző időről, nem tesz említést a zsidókról. Ugyanaz mondható a második krónikairól, Thuróczyról is, ki alig mond valamivel többet a zsidókról. Nem vagyunk sokkal szerencseesebbek e tekintetben Magyarország és történetét tárgyaló külföldi írók műveivel sem. A római és görög történetírók ismerték ugyan Magyarországot, az akkori Pannoniát, de az ebben lakott zsidókról mit sem tudnak.

Mindamellett Szent István megkoronázása előtt már kétségtelenül voltak zsidók hazánkban; ugyanis Taksony fejedelem 970-ben, a sok külkalandozási harcokban megfogyott harezziakat pótlandó, különféle néptörzseket hívott az országba, közöttük a kaliziumokat is. Engel azt mondja, hogy a kaliziumok Mózes hitfelekezetű néptörzs vala. Gebhárdi is zsidóknak mondja. A kaliziumok szerint szabad harezosok voltak, saját törzsfőnökük vezérlete alatt vettek részt a béke és háboru minden ügyeiben. Ez annál is inkább hihető, mivel a zsidók egy része az Árpád-ház uralkodása alatt épp úgy nyertek földbirtokot, mint a többiek. Lehetek még kerültek főnökei is (főispánok) és általuk kiállított fegyveresek vezérei; a zsidó comes

(főispán). Teha, egyik leggazdagabb földbirtokos volt II. Endre alatt 1220—1230. közt. A zsidók egy részének ezen egyenjogu állása azonban az Árpád-ház kihalta után megsemmisült.

De ez azt bizonyítja, hogy Magyarorszában már a legrégebb idő óta két különböző jellemű zsidófaj lakott! . . . Ugyanis az európai tartományok majdnem mindegyikéből vándoroltak zsidók be hazánkba, akik a polgári élet mindennemű pályájáról leszorítottán, kizárólag kereskedéssel foglalkoztak. És ezek képezték a hazai zsidók zömét, a fent vázoltak kis számmal lehettek.

IV. Béla király, a tatár esorda kitakardása után, 1251-ben rendezte a zsidók polgári állását és jogviszonyaikat. E végből kiadta az u. n. kir. szabadságlevelet, mely a zsidókról husz pontban szól. Ezen okmányban állittatik fel először az elv, hogy a zsidó Magyarországon is a királyi kamra tulajdona; aki tehát zsidót bántalmaz, az a kir. kamrát is karosítja. A zsidó, törvény előtt, egyenlő jogokkal bír az ország többi lakosaival és át nem engedik a bíró önkényének. A kir. szabadságlevélből az tűnik ki, hogy akkor már több zsidó község alakult és ezeknek meg vala engedve saját bírájukat választani, ki ugyan csak korlátolt

bizonyításban, valami új módot az orvoslásban várunk tőle. Hol panaszkodtak a választók, hogy őket erőszakosan kényszerítették a szabadelvűpárt jelöltje mellé? És ha panasz fölmerült, hol sikerült azt teljes alaposítással kimutatni? Vagy talán csak nem fogott össze az egész nemzet a választási vizsgálások palástolására? Amennyiben pedig rábeszélésről s izgatásról, vagy éppen megfélemlítésről, szóval a szabad akarat megvesztegetéséről lehet szó, abban az ellenzéki pártok jártak el jól példával. A vallásos áhitat helyeit, a templomi zászlókat, a szent eszközöket bizonyára nem kormányparti jelöltek javára sorozták a kortes-eszközök közé. A művelődés, melynek folytán a nép a politikai vélemény megalkotásában az izgatás ezen nemeinek hatása alól függetleníteni fogja magát, bizonyosan önérvényesen fogja szembe állítani a rábeszélés másféle módjaival is, melyeket a lefolyt választásoknál alkalmazásba vehettek. Akik pedig addig is a politikailag éretlen népet vezetni hivatnak: nekik kell kiválasztani a szabadelvűség megbízható híveit azok közül, akik ezt az eszmét csak hangoztatni szeretik, mikor sikeres jelszónak beválik.

Azt azonban már örömmel olvassuk Apponyi leveléből, hogy a szabadelvűpárthoz közeledik. Most még csak ezen párt „rokonszenves, böles és igazán szabadelvű elemeihez”; de mivel ezek Apponyi kedvéért bizonynyal nem hagyják ott azt a pártot, mely eszméiket dicsőséges harcban szolgálta és győzelemre vitte: tehát ő vonja le a politikai események konzekvenciáját s a

szabadelvűpárttal közös működést keres. Azt nem várhatja, tán nem is várja, hogy ez a nagy párt szétbomoljék csak azért, mert Apponyinak a párt egy része nem tetszik? Hol volt az ő szabadelvűsége még akkor, amikor ez a párt ő ellenében is megvédte a szabadelvűség zászlaját! Ugy emlékszünk, hogy ő akkor egész erejével azon küzdött, hogy ez a zászló porba hulljon. Nagyon ifjú még az ő szabadelvűsége, nagyon kevésbé állotta még ki a próbatüzet ahhoz, hogy előtte ezen zászló koszos veteránjai kapituláljanak. Babér csak a harcost illetheti meg.

Nincs meglegedve Apponyi a kormány „abszolutisztikus” hajlamaival. Nem tudjuk bizonyosan, honnan olvassa ki a kormánynak ezt a tulajdonságát. Talán fel akarja függesztetni a kormány népképviselőten nyugvó alkotmányunkat? Talán a szabad vélemény nyilvánítását akarja korlátozni? Vagy talán abból olvassa ki, hogy az ellenzék a klotür tervével készítette az obstrukció abban hagyására? Itt kell jelentenünk, hogy a bünyvádi eljárásról szóló törvényjavaslat 16. §-a ellen folyt két hónapos küzdelemnek ugy a sajtószabadsághoz, mint a liberalizmus-hoz nagyon kevés köze van. Valójában nem volt az egyéb, mint egy szépen hangzó czég alatt megindult boszu-hadjárat a választásokból győztesen kikerült kormány ellen. A harc leszerelése pedig nem az ellenzék győzelme volt, hiszen a nevezett szakasz lényegében semmi változás sem történt; hanem a szabadelvűpárt győzelme, mely inkább legyőzte a maga jogos méltatlankodását, mint hogy a klotür behozatalá-

val a szabadelvűség látszatát is megsértse. Csak látszatát, mert nincs olyan szabadelvűség, mely magával hozza azt, hogy mikor temérdek törvényhozói munka vár elintézésre, akkor az ország napokon keresztül Kálmán K. és Sima F. bolond beszédeit hallgassa. Obstrukció ellen nincs más eszköz, mint a klotür; nem is lesz abból az országnak semmi kára, ha kisebb lesz a szóáradat. A magyar törvényhozás pártjairól ok nélkül nem szabad fölteni akkora szolgáltságot, hogy egy kormányt még akkor is támogathatnak többségükkel, ha ez az állam kárát célozná. Ha pedig már ezt föltesszük: akkor ugyis hasztalan minden dikező-özön.

Vagy talán onnan olvassa ki Apponyi a kormány „abszolutisztikus” hajlamait, hogy az állami rendet s a polgárok közötti békességet sem szocialista munkástól, sem izgató paptól, sem fizetett agitátoroktól megzavarni nem engedi? Hiszen ez az erélyes és tapintatos kormányzás elengedhetetlen kötelessége. Felforgató elemekkel szemben, kik a törvényt nem akarják tiszteletben tartani, nem teória s nem liberalizmus, hanem rendőr kell, minél több és minél jobb. A törvényhozó legyen liberális; a törvény biztosítsa a jóra való ember egyéni szabadságát; ne tegyen kivételt az egyenlő emberek közt. A törvény végrehajtója pedig hajtsa végre azt minden teoretikus balösvények helyett a legügyesebben s legpontosabban. Amennyiben azonban a választásokra irányul ez a vád is: attól tartunk, hogy abban a nagyuri kényességben, mely-

ügyekben bíraskodhatott, de megis bizonyos tekintélyre vergődött.

Béla a zsidók elkülönített állását is meg akarta szüntetni és őket nem csak az ország nememes lakosaival egyenlő rangra emelni, hanem adandó alkalommal esetről-esetre még nemesi rangot is adományozni nekik. Midőn Ausztriával haborúba keveredett és pénzre volt szüksége, elzalogosította 1251-ben Komárom várát az akkor még csak faluból állott helységgel együtt a zsidó Herul családnak, mi által nemesi ranghoz jutottak minden vele járó jogokkal és köteleességekkel.

A következő század közepén — 1348. — az egész Európát pusztító járvány, az u. n. fekete betegség sem zavarta meg a zsidókat csendes nyugalomukban, holott ezt mindenütt mint isteni csapást hirdették a népnek, amiért a hiteles zsidókat megtűrik, és ezer meg ezer áldozatot gyilkoltak le artatlanul. Magyarországon ezen barbár eljárás nem talált utáncokra; ellenkezőleg a más államokból kiűldözöttek itt biztos menhelyet találtak.

Béla szabadság-levelét a mohácsi vész utánig tiszteletben tartották. Kivételt csak Nagy Lajos tett, ki követelte a zsidók keresztény vallásra térését, meg külföldre menését. A rendeletnek eredménye azonban nem lett, mert a rendelet szigorúan nem

hajtattott véghez, részben a főurak és nemesek miatt, kik sok zsidónak voltak lekötelezve pénzügyi dolgokban. Hogy a zsidók a külső dísz-ceremoniák rendezésének is barátai voltak, azt legjobban bizonyítja Hunyadi Mátyás fogadtatása. 1476-ban történt Mátyás egybekelése Beatrix nápolyi hercegnővel. A házasság alkalmával nyilvánult csak Mátyás pompa-szeretete teljes nagyságban. Mindent, amit a kor fényűzés dolgában felmutatni csak képes vala, itt pazar fényben hordatott össze és az ünnepély emelése körül a budai zsidók is lerótták adójukat.

A királyi párt Budára történt bevonulásakor a budai zsidók következőleg fogadták: Hitközsége élén az ősz elnök löhátón, ezüst karddal kezében, melyről egy tiz font nehézségű, ezüsttel megtöltött kosárka csüngött le. Ezen értelmezés helyesebbnek tetszik, mennyiben a pénzzel telt kosárkák alkalmi ajándéknak szolgáltak. Oldala mellett lovagolt fia ugyanily karddal és kosárkával. Erre következett 24 zsidó lovag, mindannyi egyforma gesztenyebarna öltözetben és kalapjaikon három strucztoáll. Utánok kétszáz ember gyalog, egy veres zászló köré csoportosulva, mely zászlón látható volt egy bagolynak lába öt karommal és két arany csillaggal, mi felett megint a zsidó tiara volt ábrázolva. A zsidók fejkö-

takaróval jelentek meg. A hitközség venjei egy sátor alatt álltak, mely körül az ifjak gyülekeztek volt. A királyi pár megérkezésekor megindult az egész ünnepélyes menet és a törát előttük vitetvén, hangosan énekeltek zsidó imákat.

A Hunyadi család nem viseltetett különös ellenszenvvel a zsidók iránt; nem fürkészte azok származását. Hunyadi Mátyást 1443-ban egy Thusz nevű kikeresztelkedett zsidó tartotta a keresztvizen. Atyja, Hunyadi János, közbenjárta Pozsony városánál 1453-ban, egy, hatvan arany adósság miatt beperelt nagyszombati zsidóért. Miskéért, hogy ne szorítsák őt fizetésre, hanem ellenkezőleg, védjék őt addig, míg a király az adósság alól őt fölmenti.

A mohácsi vész után csakhamar kezdeteket vevő a vallási villongások, a zsidókra is rosszabb napok jártak. Béla király szabadság-levelé hatályát veszítte s csak túrt népnek tekintettek egész József császár idejéig. Kis enyhülés sorsukban itt állott be, legalább a nem nemesekkel egy rangba helyezték. E században pedig mind hangosabban követelték a megyék a zsidók elkülönített állásának megszüntetését. Az 1839—40-iki országgyűlésre e tekintetben szabadelvű utasításokat adtak képviselőiknek. Peldányszerű utasítást adott Pestvármegye: „Miután a zsidók jelenlegi állapota az anyai

lyel a nagy szabadelvűpártból csak az elenyésző kisebbséget tartja magához méltónak a levélíró, nem kisebb mértékű személyválogatásnak s erőszakosságának csirái jelentkeznek.

Ismételjük, hogy Apponyi küzdelme ma már, mint ez a levele is mutatja, nem a szabadelvűpárt elvei, hanem a kormányzó személyek ellen irányul. Személyes küzdelem pedig nagy dolgokra nem jól kvalifikál. Azért is mi csak akkor látjuk igazán annak a megjósolt hajnalnak felpirkadását, ha Apponyi az igazi szabadelvűség reform-munkáiban állhatatosan érvényesíti nagy tudását, nemes izlését és kiváló munkarejét.

Zugkiállítások. (Figyelmeztetés.) A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara a következő figyelmeztetést körözi az érdekelt iparosok és testületek közt:

A nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter urhoz ujabbán ismételt panaszok érkeztek, hogy egyes ügynökök különféle hirdetések segítségével iparosainkat külföldön folyamatban levő ugynevezett zugkiállításokra kiállítóknak megnyerni igyekeznek, különösen azzal a biztatással, hogy befolyásukkal módjukban van az illető kiállító részére a legmagasabb kitüntetést biztosítani.

Ilyen kiállítás tartatik ez idő szerint Marseilleban és Londonban is.

Iparosaink értelmisége tisztában van ugyan azzal, hogy a különféle látványosságokkal kapcsolatban nagy zajjal rendeztetni szokott hasonló zugkiállítások kizárólag egyes magánvállalatok nyereszkedési céljainak előmozdítására tartatnak s így ezen kiállítások inkább csak egyes tapasztalatlan iparosok hiúságának és reklámvadászatának kizsákmányolására törekuszenek, de ma már mindenki tudja azt is, hogy az ilyen, nem állami, sem más hatósági védnökség alatt nem álló kiállítás

előteletlen fényes diadalt aratott 19-ik század szellemével össze nem egyezhető, de sőt az állam letérdekeivel homlokegyenest ellenkezik, ennek következtében indítványoztassék a legközelebbi országgyűlésen, hogy a zsidó vallás törvényesen bevett vallásnak nyilatkoztassék ki. Ebből kifolyólag a Mózes hittűeknek akként adandók meg a polgári jogok, hogy mindenütt, ahol laknak, a haza többi polgáraival egyenjogusítottván, ingatlan vagyont, mint tulajdont szerezhessenek. Ezen kívül pedig, tekintetbe véve azon feltűnethető érdemeket, melyeket a király és a haza körüli szolgálatban maguknak szereztek, még nemesi rangra is emelhetők legyenek."

Az 1848-iki év volt az, mely hivatva volt végre a zsidókra is kiterjeszteni az egyenjogúságot! . . . A hangosan hirdetett és örömrivalgással üdvözölt háromság: szabadság, egyenlőség és testvériség lett a varázseszköz, mely egy egész néposztályt szabaddított fel a nyomasztó állapotból. A zsidók hálaérzettel telt kebellet kettős szabadságünnepet tarthattak, u. m. a magyar nemzetet és a saját magukét.

Foglalkozásukra nézve legjobban jellemző a zsidóságot egy magyar államférfinak a 70-es évek végén tett azon nyilatkozata: nem tudja, mi módon állhatna fenn egyáltalán a kereskedés Magyarországon zsidók

elnyert kiállítási érem vagy oklevél semmiféle értékkel nem bír s ennél fogva az ilyen kitüntetés teljesen alkalmas arra, hogy az illető kiállító czéget nevetségessé tegye s így tüzete jó hírnevét is aláássa.

Fölkérjük ezek alapján a t. czímet, hogy erről a kebeléhez tartozó iparosokat értesítse s igyekezzenek, hogy ezen kiállítási erőszakosságok felől az érdekeltek a legszélesebb körben felvilágosíttassanak. Hasson egyuttal oda, hogy egyesek mielőtt bármi néven nevezendő kiállításban való részvételre magukat elhatározzák, ebbeli szándékukat a kamarával közöljék, hogy ekként őket a kiállítások felől tájékoztatni lehessen.

A magunk részéről egyidejűleg kijelentjük, hogy azokról a kiállításokról, amelyekben a kamara kerületének iparosai részt vehetnek, a t. cz. utján az érdekelt iparosokat esetről-esetre értesíteni s a részvétel tekintetében utba igazítani és támogatni fogjuk.

Maros-Vásárhely, 1897. aug. hó. T a u s z i k B. Hugó, elnök. L á s z l ó Gyula, m. titkár.

Városi építkezések.

A folyó év sem mulik el nyomtalanul Nagy-Enyed város csinosításának történetében. A télen a malomárok egy részének kővel burkolása megkezdett és a Malom-utca mentén mintegy 300 méter készült el mindkét parton, mi által ez utca szélesebb és csinosabb lett. Az Alszeg-utca két ága a középső malom és uszoda mellett feltöltés által csinosan és czélszerűen szabályoztatott, a Fürdő-utca feltöltött kapcsolatban a malomárok szabályszerű leásásával.

A gyepmester és munkásai a városból kitelepítették, a patakfőnél épült 6 lakrészből álló tegla falu és cserépfedelű csinos épületbe.

Az árvíz által okozott pusztítások In c z e Samu városgazdánknek sok gondot és munkát okoztak; meg is felelt nekik emberül; csinos hidakat építtetett az Alszeg és

Alsó-porond utcákban a patakon keresztül. az óvoda udvarát megporondoztatta, az ideiglenes gátat kétszer építtette újra, az uszodát újra fedette, partjait most erősíti. A gáttra nézve megjegyezzük azonban, hogy az csak ideiglenes, és reméljük, hogy a város a végleges gátat is a szabályszerű tervek alapján mielőbb kiépítteti, mert ezt maga a város fejlődésének jóvoltá megkívánja.

A árvíz által eliszapolt utcák kitakarítottak, megporondoztattak.

A kövezés sem szünetelt, a Hidegkut-utca eleje mindkét oldalon kövezett csatornával és járdával látottat el és az uttest feltöltése is folyamatban van; ez utca kellemes sétatul kínálkozik a Hidegkut forrásaihoz.

A Szentkereszt új kinézést kapott az által, hogy a katonaiállás róla elhordatott és baloldala járdát, csatornát, egy fasort nyert, az uttest kiszélesített és feltöltött és egy átterest nyervén, a víztől, mely állandóan sártengerré vált, megmentetett.

A megye főmérnöke Albert Iván a Hidegkut kárfakkal látattatja el, úgy, hogy ez utcában most már éjjel is a biztonság érzetével lehet kocsival is járni.

A Szentkereszt-utca jobb fele 2 méter széles kövezett járdával, folyamatban levő munkával látattatja el a vonatról gyalogszerrel bejárók kényelmére.

A kulturmérnöki palota most emelkedett ki emelet magassá és személyzete a város vízműveit fogja majd rendbe hozni és négy vármegyére kiható működést fog kifejteni.

A koresolyázó egyesület is új pályát épített az árvíz után, a város pedig védgátakkal annak fennállását biztosította.

A Bethlen főiskola tornacsarnokot épített nagy költséggel templomszerű palotában és nagy kertjeit tornázásra és sétára rendeztette be.

A 2-ik ezredév első éve pezsgő élettről tesz tanúságot városunkban, új erővel emelkedett önbizalommal fejlődnek intézményeink.

nékül? Valamint jelenben, úgy a múltban is, a magyarországi zsidóknak legfontosabb foglalkozása a kereskedés volt. Már a rómaiak idejében mindenféle árucikkkel kereskedtek a zsidók. Magyarországon a kereskedésnek gazdag forrása nyílt meg az Árpádok idejében, amidőn az ország lakói egymástól messze fekvő falvakban, városokban vagy tanyákon telepedtek le. Ezen távoli lakások későbbi időben is fennállottak, és így esemény volt a falvakon, tanyákon, valahányszor a zsidó háza elő megjelent. Nem csupán a háztartáshoz szükségelt apróságokat hozta, hanem a nagy világ hírével is ellátta magát, a miknek elbeszéléssel azután néhány estén át szórakoztatta a helység lakóit.

Egyes zsidó kalmárok már jó korán telepedtek le faluhelyekre, még pedig a földesuraság védnöksége alatt, amely védnökségért bizonyos meghatározott adót fizettek. Ugyanakkor nyerték földesuraiktól a regálékatt, i. bor-, sör-, pálinkamérés és husvágási jogot hasznabérbe. Hanem a hasznabérleti összeg néha oly túlságzott volt, hogy kénytelenek voltak mindenféle szabad és nem szabad eszközökhöz nyulni, hogy az összeget előteremtsek és még hozzá haszon is legyen. Az államregálé bírása különösen szépen jövedelmezett nekik. Magyarország államjövödelmei beke idejében fölsőleg fe-

dezték az állam kiadásait; de az örökös bel- és külharczok alatt, midőn az államnak a költséges idegen, zsoldos hadnak ellátásáról is kellett gondoskodnia, ezen jövedelmek korántsem voltak kielégítőek, kivált miután a főnemesség és főpapság az állam jövedelmeit tőlük telhetőleg a maguk javára törekedtek kizsákmányolni. Ennek következtében a királyok nem egyszer jutottak oly pénzzavarba, hogy kényszerítve látták magukat a koronajavakat és államjövödelmeket zsidóknak adni hasznabérbe, mivel a zsidók nem csupán magasabb és biztosabb bérleti összegeket ajánlottak, hanem még gyakran pénzelőleggel is szolgáltak. Ezért persze drága pénzen, a királynak közvetlen védelme alatt állottak, ami ugyan nem sokat használt volna nekik, ha nem érezték volna magukat egyszersmind biztonságban a nemesség védszárnyai alatt! . . . A zsidó veleszületett vagy elsajátított kereskedelmi szelleme, valamint kiterjedt külföldi összeköttetései folytán könnyebben adhatta el az ország terményeit egyrészt, míg másrészt könnyebben szerezhetette be külföldről az akkor oly becses áru- és fényűzési czikkeket, mint: selymet, aranyat és gyémántokat.

Azért találunk is minden nemesnek birtokán néhány zsidót, kik annak ügyleteit vezették, és kik még az ország törvényeivel

Iskolai értesítők.

II.

Nagy-Enyed városi elemi és állami polgári leányiskolák értesítője.

Ez összetett értesítőt az iskolaszék és gondnokság állította össze és adta ki. Megnyitja pedig Kovács Gyula iskolaszéki elnök megnyitó beszéde, majd dr. Szabó Mihály kir. tanfelügyelőnek az évzáró ünnepélyen mondott és Gáspár János gondn. elnök bezáró beszédei. Mindhárom beszéden végig vonul az iskola-ügy iránti meleg érdeklődés és az elért eredmények feletti szinte meglehetősen A városi elemi leányiskola 1896—97-iki tanévének történetét Kövér János elemi iskolai igazgató adja elő, melyből kivesszük a következő fontosabb részleteket:

Beiratkozott a tanév folyamán az I. osztályba 56, a II. osztályba 61, III. osztályba 56 és a IV. osztályba 49, összesen 221 növendék, éppen annyi, mint a megelőző tanévben. Emelkedés a létszámban ebben a tanévben nem történt: úgy látszik, a városi elemi leányiskolai növendékek száma 220 és 230 közt variál.

Az ezen tanév folyamán beiratkozott 221 növendék közül 137 növendék részesült tandíj-elengedésben, ami 548 ft-nak felel meg.

Melegen emlékeznek meg e jelentés néh. Makkai Domokos volt főgimnáziumi tanár iskolaszéki tagról, ki ezen iskola megteremtésében tevékeny részt vett. Az iskola tanító-testülete a lefolyt évben a következő tagokból állott:

Tanítótestület. Kövérné: Barabás Erzsé, Klimesne: Balogh Róza, Kövér János igazgató, Vajna Janka.

Hitoktatók: Pasztohy Dénes, Tunyogi János ev. ref. segédlelkészek, és Málnási Lajos ev. ref. kántor-tanító. Flatsker Nándor, rom. kath. lelkész hittanító. Mendel Salamon, mész. vall. hitoktató. Dr. Schneider Alfred, ág. h. v. lelkész. Boer Aron, g. kath. esperes.

A tanterv kimutatása és az iskola belétele vonatkozó több statisztikai adat után a

növendékek érdemsorozata következik, melyről alább szólnunk.

Az állami polgári leányiskola értesítőjét — mely az egész értesítőnek „B” jelű második részét képezi — Dömök Erzsébet igazgatónak igazgatói évi jelentése nyitja meg. E szerint ezen tanévben a beíratások szept. 1., 2., 3-án, a javító-, pót- és magánvizsgák 4-én voltak, a tanévet ünnepélyesen szept. 5-én nyitották meg.

Beiratkozott az első osztályba 34, a II. osztályba 40, a III. osztályba 25, IV. osztályba 30 tanuló; az egész tanév folyamán magánvizsgára jelentkezett 11 tanuló, tehát a polgári isk. négy osztályában az összes tanulók száma 140; a munka-tanfolyamra 14; ezen számok a város nagyságához arányítva jelentékenyek s az iskola virágzása mellett tanuskodnak. Mint tanügyi pályán működő szülők gyermeke, tandíjmentes volt 19; a kir. tanfelügyelő, folyamodás alapján, elengedte a tandíjat 39 tanulónak.

A növendékek magaviseletéről és előmeneteléről a következőképp számol be az igazgató:

A növendékek magaviselete egész tanéven keresztül jó volt; ha egyik-másik tanuló olykor vetett az iskolai fegyelmi szabályok ellen, figyelmeztetés, dorgálás vagy kisebb-szerű büntetés is használt, így szigorubb fegyelmi eszközök nem is kellett igénybe vennünk.

A szorgalom és ezzel kapcsolatban az előmenetel általában szintén kielégítő volt, de itt különösen meg kell emlékeznem a negyedik osztály tanulóiról, kik egész tanéven keresztül laudatlan szorgalmat és igen jó magaviseletet tanúsítottak, mert is nekünk egész tanéven keresztül csak örömet okoztak. A tanév második felében a III. osztály is a IV. osztályról vett példát s így remélhető, hogy ha a most megkezdett uton halad, a jövő évben róluk épp oly kedvezően nyilatkozhatom. Az első osztályban bukott 4 tanuló, a többiben egy sem.

A tantestület személyzetében annyiban történt változás, hogy az eltávozott Lamács Luiza helyére a kultuszminiszter Steier-

leinné Lassner Gizella kőszegi tanítónőt nevezte ki; az ének tanításával pedig Bisztricsány Katicza áll. okl. tanítónő bízott meg; így a lefolyt tanévben a tanítói testület a következő tagokból állott:

1. Igazgató: Dömök Erzsébet. 2. Fűzi Katinka. 3. Hajdu Erzsébet. 4. Kasselik Emília. 5. Lamács Luiza. 6. Sebestyén Sándor. 7. Bisztricsány Katicza.

Hitoktatók: 1. Deli Ödön, rom. kath. minorita házfőnök. 1. Jancsó Sándor, ev. ref. lelkész. 3. Szilágyi Farkas, ev. ref. lelkész. 4. Dr. Schneider Alfred, ág. ev. ref. lelkész. 5. Kepes Farkas, izr. vallástanító, ennek távozása után Mandel Károly izr. vallástanító. Iskolai szolga: Szászné Muzsnai Mari.

Az érdemsorozatokra nézve, a nagyenyedi városi elemi leányiskolában.

Jeles osztályzatot kaptak:

Az I. osztályban: Bessenyei Róza, Farnos Lili, Grün Iren, Kovács Josefina, Kovács Mariska, Lukács Nina, Papp Jolán, Sebestyén Iren és Olga, Vass Etelka és Irma, Jenei Huska.

A II. osztályban: Albert Anna, Apolczán Erzsé, Berde Julmar, Farnos Eszti, Grémade Julia, Jozefovics Ida, Mahr Klementin, Péter Ella, Vaszinka Anna.

A III. osztályban: Dömzsödi Anna, Ferenczi Agnes, Fülöp Judit, Goldstein Regina, Krisán Valéria és Analia, Lázár Györgyi, Mátyás Margit, Papp Leontin, Szász Ilonka és Varga Erzsé.

A IV. osztályban: Berde Amál, Bodola Mariska, Egressi Erzsé, Horváth Trezsi, Kerekes Irma, Keresztes Mariska, Kovács Ilonka, Makkai Erzsé, Nagy Irma, Somsoi Ilona.

Az állami polgári leányiskolában.

Az I. osztályban: Barabás Jolán, Bauer Erzsé, Bisztricsány Ilona, Cseke Margit, Fölbért Margit, Kaba Juliánna, Veres Erzsé, Vince Margit.

A II. osztályban: Benke Irma, Bihari Margit, Dergán Erzsé, Dömzsödi Klára, Elek Erzsé, Folyovich Róza, Frey Etelka,

szemben is földesuruk magas pártfogásával dicsekedhettek.

Általában Magyarországon a zsidók kevesebb üldözéseknek és bántalmaknak voltak kitéve, mint egyebütt. A természetes, kedélyes és türelmes nép nem gyálolta a zsidót, mivel vele a polgári jogok, vagy jogtalanságok egyenlő magaslátán állott, és mivel legesekélyebb szükségleteit is fedezhette a majdnem minden faluban lakott zsidó szatocsnál. E kívül pedig a földesuraság pártfogásában álló zsidót a nép nem is merte bántalmazni; még a papság sem volt oly magas ellensége a zsidóknak Magyarországon, mint más államokban, mert egyrészt hazánkban a papság is a közvélemény befolyása alatt állott, másrészt pedig a zsidóság a papságra nézve az akkori viszonyokat tekintve — nélkülözhetetlenül vált. De meg a papságnak különös oka is volt esnyán bánni a zsidókkal. Ugyanis Kálmán királynak egy rendelete folytán a zsidóság többnyire püspöki városokban lakhatott csak, ami által ezen városok jóléte tetemesen előmozdított.

De kelet felé is jelentékeny, kiterjedt kereskedést folytattak a zsidók. Belgrád, Salonich és Alissona városokkal állandó kereskedelmi összeköttetésben állottak. Utóbbi városból hozták a vallásos szertartáshoz

szükséges palmaágakat. A zsidók belkereskedése is figyelmet érdemel, amennyiben a budai zsidók a Dunán fel- és lefelé mindenütt megjelentek áruikkal. A városokban már inkább volt korlátozva a kicsinybeni kereskedés. A pozsonyi zsidóknál pl. meg volt tiltva lovakkal és finom posztóval kereskedni, a budaiaknak pedig — a lefoglalás terhe alatt — nem volt szabad idegen kereskedőktől vásárolniok. Budán a házalás is tiltva volt; árucikkeiket hetenkeut csak egyszer — ezt is a zsidó utcán — vihettek piacra. A török uralom alatt a budai zsidók a só-, bus- és borárulási jogok voltak birtokában, mely utóbbiról azonban önkény lemondottak, mert gyakori összekoczanásokra adott alkalmat. Voltak török meszarosok is, kik kóser húst árusítottak el, ha a marhát zsidó vágta le, és a húst zsidó rítus szerint egészségesnek találta.

A legkiválóbb és legjövődmezőbb ügylet maradt mindenesetre — nem kizárólagosan a zsidóknál — a pénzüzlet. Nagy nyerevény jutott a zsidóknak és bolgároknak a silányabb ércből vert s rájuk bízott pénzeknek becserelésére. Mert az általok önkényileg számított kamara-nyereményen kívül még minden helységről, ahol pénzbevitás végett tartózkodtak, egy-egy napra három lat ezüst járt.

Az új korban végre azon meggyőződésre jutottak, hogy az államháztartás legfontosabb tényezőinek egyike a kereskedés s így nem érdemli meg azon megvetést, amiben a középkorban, sőt még az elmúlt században is részesítették.

Magyarországnak is haladnia kellett e tere! . . . Jól lehet, hazánk kizárólag első rendű agrikulturn ország, s a földbirtokkal gazdagon megáldott magyar ember különös előszeretettel lévén a mezei gazdálkodáshoz, nem igen bír hajlammal a kereskedés iránt, mégis sok, nagyon sok történt a kereskedelem fölvirágzása körül hazánkban kivált a legújabb időben. S nem lehet tagadni, a magyarországi zsidók elismerést szereztek maguknak az által, hogy az államháztartás ezen ágát kezeikbe ragadván, szemlátomást mozdították elő az ország felvirágzását. Igaz, hogy a zsidók ezen a terezen sem feledkeztek meg saját énjökről, de azért közvetve az ország jólétére is hatottak.

Egyben azonban még mind adósok az országnak, s ez az, hogy a kereskedelem még maig sem magyar! . . . Üzletkönyvezetés stb. idegen nyelven foly. Ezen ósdi szokáson okvetlen változtatni kell s a magyar nyelvet kell honossá tenni a kereskedési üzletekben is — legalább itt benn a hazában. A

Herczegh Róza, Jancsó Adrienne, Makkai Róza, Sándor Ilona, Sebestyén Piroska, Simon Ilonka, Szathmáry Mari, Vinkler Czeccilia, Zaida Irén.

A III. osztályban: Bartha Anna, Bathory Anna, Deési Irén, Demény Ilona, Kovács Ilonka, Kovács Katinka, Makkai Irma, Molnár Lilla, Neumann Sarolta, Schopp Matild, Solymosi Margit, Vadas Anna.

A IV. osztályban: Beke Katinka, Bodoni Matild, Botéi Eugénia, Csernusák Teréz, Dezső Gizella, Domaniczky Irén, Havas Ella, Jakab Linka, Lázár Amália, Máthé Ilona, Mike Vilma, Molnár Erzsé, Molnár Ilona, Nagy Margit, Nesztor Irén, Simon Erzsé, Sombori Etelka, Straub Jolán, Stromayer Aranka és Székely Róza.

Vegyes hírek.

— **Zeyk Dániel** főispán f. hó 24-én hosszabb tartózkodásra a nagyváradai Püspök-fürdőbe utazott; távolléte alatt a főispáni hivatalos teendőket Csató János kir. tanácsos, alispán intézi. Magunk részéről ószintén kívánjuk, hogy főispán urunk sikeresen használja a jó gyógyhatású fürdőket és a jól megérdemelt pihenése és üdülése után egészségszélben megerősödve térjen vissza körünkbe.

— **Ohába-mutnoki, ruzsi és ruzsinosi Petrovits Vazul** honvédségi dandárparancsnok e hó 23—24. napjain városunkban időzött és szemlét tartott a honvédség felett.

— **Honvédeink** e hó 27-én az őszi fegyvergyakorlatok alatti ezred-összpontosításhoz való irányítás következtében 17 főtiszt, 490 legény, 7 ló és 22 mm. málhával Nagy-Enyedről Székely-Kocsárdra fognak vonulni.

— **Tenyészállat-kiállítás.** A Kolozsvárt e hó 26—31-én tartandó tenyészállat-kiállításon az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület képviselőiben Tóth Miklós igazgató és Székelyhidví Viktor g. egyll. titkár vesznek részt.

— **Török Bertalan** országgyűlési képviselőt és lapunk főszerkesztőjét, névnapja

zsidók hazafiságát kétségbe nem vonhatni a zömmel. A közel 800 ezer zsidó közül a magyart anyanyelvül 400 ezer s néhány vallotta a legutolsó népszámláláskor. E szám bizonyynal évről-évre fog növekedni. De ez eredmény is mutatja, hogy van már magyar nyelvű zsidóság, s csak akarniok kell, az üzletet is magyarra tehetik. A nemzet testebe való beolvadás csak akkor fog ténynyé válni.

Jövő évben ünnepeljük felszázados újjaszületésünk évfordulóját, ez nemcsak ránk magyarokra, hanem az összes nemzetiségekre és különösen a zsidóságra kell, hogy valódi ünneppé váljék. Ekkor lettek egyenlő polgárai a hazának s nem tekintetnek „türt” népek, mely czimen századokon át fizettek az állami adót, voltak megadóztatva. Indításnak mozgalmat maguk közt, hogy az ünnepet úgy avatják fel, miszerint ezen a téren is magyarrá lesznek, magyar labra állítják a hazai kereskedést. Meltóbban nem tennék emlékeztessé a jövő jubiláló évet, mint egy ilyen irányu mozgalom indítása és diadalra juttatása által. Más nemzetek zsidói rég így tettek, a magyar zsidóságnak sem szabad kiszakítani magát a magyar nemzet testéből.

N-t.

alkalmából, városunk előkelőségei szívélyes ovációkban részesítettek. Már a névnapot megelőzőleg — vasárnap estve — számos barátja, jó ismerőse és ezek családjai keresték fel lakásán, hol fényes vacsora várta az érkező vendégeket. A nagy, díszes társaság nevében **Bocz József** dr. vármegyei tb. főorvos köszöntötte fel a képviselőt, **Varró László** dr. annak nejét, mire **Török Bertalan** meghatottan mondott köszönetet a szíves megemlékezésért. A tulajdonképi névnap gratuláció azonban kedden a déli órákban folyt le, midőn városunk előkelőségei teljes számmal megjelentek **Török Bertalan**nál, hogy őt névnapja alkalmából üdvözöljék. Fényes asztal várta ez alkalommal is a megjelenteket, és a névnap ovációk fényét emelte azon körülmény is, hogy **Vizakna** város dérék polgárságának küldöttsége épp ez alkalmat használta fel arra, hogy **Török Bertalan**nak, a város díszpolgárának, a díszpolgári oklevelet átadja. **Vizakna** város küldöttsége **Szőcs József** polgármester vezetésével a délutáni vonattal érkezett meg **Nagy-Enyedre** és nyújtotta át a díszoklevelet a kiténtetett képviselőnek, ki barátai és ismerősei körében fogadta a küldötteket, kiknek nevében **Szőcs József** polgármester nyújtotta át szívélyes szavak kíséretében a szépen és izlésesen kiállított diplomát. **Török** köszönő szavai után a fényesen terített asztalhoz ült a nagyszámu társaság, hol a pohárköszöntők sorát **Csató János** kir. tanácsos alispán nyitotta meg, szép, szívből jövő szavakban eltetven **Török Bertalan** nevünnepén. Gyönyörű formában és tartalomban is klasszikus beszédben emlékezett meg a multak nagy idejéről **Pogány György** nyug. főispán, ki, mint **Alsó-Fehér vármegye**nek 19. éven át volt főispánja, **Alsó-Fehér vármegye** tisztikarára és régi jó barátjára **Csató János**ra üritette poharát. **Nagy Lajos** Bethlen-kollégiumi rektor-professzor **Török Bertalan**met, a vizaknai küldöttség nevében pedig **Szőcs Géza** dr. gimn. tanár **Vizakna** város két díszpolgárát, **Pogány György** főispánt és **Török Bertalan** orsz. képviselőt, elvette. **Török Bertalan** meghatottan mondott köszönetet az őt ért kiténtetés és szívélyes megemlékezésért, és poharát politikai mestere: **Pogány György** főispánra, vezére, kiváló barátja és a vármegye első férfára: **Zeyk Dániel** Alsófehérvármegye főispánjára, tisztviselő társa, jó barátja és a tisztviselői pályán volt mentora és tanácsadójára **Csató János**ra és **Szőcs József** **Vizakna** város érdemes polgármesterére üritette. Lapunk munkatársainak nevében dr. **Magyari Károly**, a „Közérdek” szerkesztője, köszöntötte fel a lap főszerkesztőjét, és ugyancsak a zurnalisztát elvette benne **Nagy Lajos** rektor-professzor. **Báró Bánffy Kázmír**ra mondott szívélyes tiszteletje **Pogány György** főispánnak fejezte be a sok szép pohárköszöntők sorozatát, mire a társaság a kertbe vonult vissza, hol körülvéve a társaság két illusztris tagját, **Pogány György** főispánt és **Csató János** alispánt, sok ideig hallgatta érdekekkel a vármegye e két kiváló férfianak a vármegye multjából merített megemlékezéseit.

— **Vizakna város díszpolgári oklevele**, melylyel **Török Bertalan** országgyűlési képviselőt díszpolgárai közé sorozta, a következőképp szól:

Üdv az olvasónak!

Vizakna rendezett tanácsu város képviselőtestülete tudomására hozza mindazoknak,

akiket megillet, hogy az 1897-ik év márczius havának 20-ik napján tartott rendes közgyűlésében **Kadicsfalvi Török Bertalan** urat, országos képviselőt, a **Ferencz József** jeles rendnek lovagját, **Alsó-Fehér vármegye**nek hosszú éveken át volt főjegyzőjét, méltánylásául azon hervadhatatlan érdemeknek, melyeket **Ó Vizakna** város hazafias törekvéseinek támogatásában hosszú éveken át szerzett, **Vizakna Város Díszpolgár**ává választotta meg s részére tisztelet s emlékezet okáért a jelen iratot kiadatni rendelte.

Kelt **Vizaknán**, 1897. május 1-én.

A város képviselőtestülete nevében:

Szőcs József polgármester s. k. **Koncz Lajos** jegyző s. k.

Az okmány nagy regál-papíron van kiállítva, mely **Vizakna** város czimerét és a **História** alakját szépen festve, ékes cziradák között tünteti fel. Az egész pedig vörös barsony, gazdagon díszített gömbölyű tokba van helyezve, s rajta czimer alakú fehér selyemre nyomtatva e fölírat áll: „**Nagyságos Kadicsfalvi Török Bertalan** urnak **Vizakna** város. 1897.

— **Katonai átvonulás.** E hó 30-án 136 tiszt, 2712 legény, 320 ló fog **Nagy-Enyedre** érkezni és itt meghálva tovább menetel.

— **A gorbó-egeresi új vasutvonal.** A **Gorbó-Egeres** határan pár hét előtt bekövetkezett katasztrófa által megzavart közvetlen vasuti közlekedés **Kolozsvár** és **Nagyvárad** — **Budapest** között már napok mulva helyre lesz állítva. A gorbói völgy ellenkező vagyis északi oldalán tervezett új vaspálya — mint értesülünk — már annyira elkészült, hogy nagy valószínűség szerint már a jelen hét végén, legrosszabb esetben szeptember 1-én feltétlenül átadják a közhasználatnak, s ennek következtében a már régóta tartó közlekedési zavar teljesen megszűnik. Az új vonalrész műtan-rendőri bejárása már meg is történt. A mai napra tervezik a közigazgatási bejárást s erre nem sokára megnyílik a forgalom.

— **Vármegyénk állategészségügyi kimutatása.** Lefene: **Mácsa** 1 udvar. Veszetheg: **Gyulafehérvár** 1 u., **Maros-Ujvár** 1 udvar, összesen 2 község 2 udvar. Ragadós száj- és körömfajás: **Alvincz** 2 u., **Berve** 8 u., **Borbánd** 9 u., **Csora** 6 u., **Felső-Maros-Váradja** 12 u., **Gyula-Fehérvár** 5 u., **Karna** 8 u., **Koncz** 3 u., **Kutfalva** 14 u., **Maros-Váradja** 1 u., **Nagy-Lak** 13 u., **Oláh-Dálya** 10 u., **Sospatak** 5 u., **Trimpool** 35 u., **Tartaria** 9 u., **Tür** 40 u., **Vingárd** 11 u., összesen 17 község 190 udvar. Sertésvész: **Alamor**, **Alsó-Gáld**, **Berve**, **Borbánd**, **Felenyed**, **Kutyfalva**, **Kis-Enyed**, **Kisfalud**, **Lőrinczeve**, **Magyar-Bagó**, **Magyar-Igen**, **Maros-Gombás**, **Maros-Szt.-Benedek**, **Medvés**, **Megykerék**, **Nagy-Enyed**, **Nagylak**, **Oláh-Szilvás**, **Oláh-Tordos**, **Sár**, **Tür**, összesen: 21 község.

— **Érdekes és humánus tanfolyamot** nyit **Texe János** r. kath. tanító, ki a dadogók és hebegők okszerű gyógyítása érdekében **Vácson** nyitott tanfolyamot ez év nyarán sikeresen végezte. Felhívjuk az érdekelteket a következő értesítésre, s ajánljuk **Texe** urat az iskolai hatóságok szíves figyelmébe: A dadogók és hebegők (selypítők, racscolók, orrhangon beszélők, hadarók stb. stb.) számára folyó évi október hó 15-étől **Nagy-Enyeden** kurzust nyitok. Kérem az ez iránt érdeklődőket, hogy személyesen, vagy leveleikkel forduljanak hozzám. **Nagy-Enyed**, 1897. aug. 22-én. **Texe János**, beszédhibák gyógyítására képesített tanító.

— **Bucusu.** **Grün A. Samu** ismert, tevékeny polgártársunk itteni, evek hosszú során

át folytatott hasznos tevékenységét más tereken öhajtvá értékesíteni, városunkból a napokban Kolozsvárra költözött, hol az első magyar gazdasági gépgyár részvénytársaság erdélyrészi vezérképviselőségében fogja Szabó Emil urral egyetemben a jó nevű és hírvű társaságot képviselni és annak érdekeiért munkálkodni. Grün urnak új vállalkozásához mi is szerencsét kívánunk, és ismerve tevékenységét, reméljük is, hogy új foglalkozásában is épp oly eredményesen fog működni, mint tette ezt Nagy-Enyeden. Grün ur a következő sorokat intézte hozzánk: Az első magyar gazdasági gépgyár részvénytársaság igazgatósága erdélyrészi képviselőjének egyik intézőjévé nevezvén ki, lakásomat Kolozsvárra kellett áttennem; sajnálattal távozom szülő megyém és Nagy-Enyedről, hova sok jóbarát és jóakaróm kedves emléke köt és az vigasztal, hogy új foglalkozásom körében is az összeköttetést itt megtartva, gyakran lesz alkalmam velük találkozni; addig is ezen uton kérem őket, tartsák meg jóakarutukat és barátságukat velem szemben ezutánra is. Nagy-Enyed, 1897. augusztus hó 23-án. Grün A. Samu.

— **A marosújvári olvasókör** f. hó 19-én a liget helyiségében kevéssé látogatott, de annál kedélyesebb nyári táncvigalmat rendezett, melyen a bányász-zenekar Rák János vezetése alatt szolgáltatta a talp alá valót. Rák zenekarával újlag bebizonyította, hogy nevével ellenkezőleg mindig csak előre halad. Felülfizettek: Cicimarra Rikhard, Benedek Farkas 2—2 frt, Fenichel Salamon, Smid Dávid 1.50—1.50 kr, Czoppel Ernő, Kondray Márton, Helényi Béla, Bójthe Kálmán, dr. Bikfalvi Károly, Névtelen, Kurta Károly, Heinczel N., Sopp Mihály 1—1 frt, X. Y. 50 kr, kiknek köszönetet mond a rendezőség.

— **Véres verekedés.** Burgai Kiss Ferencz felenyedi lakos csunyán helyben hagyta egyik szomszédját, ki kutjából vizet akart meríteni. Az okvetetlen vizet szomjazó társát előbb szidalmakkal akarta kutjától eltávolítani és midőn ez nem használt, kéznél levő kapájával sújtott hozzá és oly szerencsétlenül, hogy jobb kezét súlyosan megsebesítette.

— **Gyászlap.** Alólirottak a pótolhatatlan veszteség sulya alatt megtört szívvél tudatják a magok és számos rokon nevében, hogy a gyöngéden szerető férj, a gondos apa, testvér, rokon és jó barát ikafalvi Diénes Lajos kezdívásárhelyi királyi közjegyző életének 55-ik, boldog házasságának 25-ik évében folyó hó 19-én este 11 órakor hosszas szenvedés után vesebaj következtében elhunyt. Ki hű és igaz vala, kinek rendszerető pontossága, soha nem lankadó szorgalma annyiak felett tündökölt, kinek lángoló hazaszeretete a becsületes munkában testesült meg, kinek vállain nyugovék egy szép nagy családnak édes terhe, kinek vala az iga gyönyörűsége és a teher kellemetes: ime nem munkál, nem gondoskodik, nem szeret többé . . . A nemes láng ellobogott, lelke elköltözött . . . Hült tetemei folyó hó 22-én d. u. 3 órakor fognak az ev. ref. szertartás szerint a helybeli ref. temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Emléke áldott, pihenése csendes legyen! . . . Kézdi-Vásárhely, 1897. augusztus hó 20-án. Neje: Özv. Diénes Lajosné, sz. kezdimartonfalvi Kovács Teréz. Gyermekai: Diénes Ödön, Diénes Jenő, Diénes Matild, Diénes Kálmán, Diénes Dezső, Diénes Lajos, Diénes Teréz, Diénes Ilona. Testvérei: Diénes Kata özv. Kése Pálné és gyermekai: Kése Vilma, ferje Ha-

vadtói Gerő és gyermekeik, Kése Lajos és neje Szathmári Mariska. Diénes Polixéna, Bedő Gáborné, férje: Bedő Gábor és gyermekeik: Bedő Irma és Bedő Andor.

— **Sertésvész.** Alsófehér vm. Asszonynepe községében a sertésvész hivatalosan megállapított és ezért nevezett község sertésállománya zár alá vétetett.

— **A mindent látó gép.** A mindent látó gépeket a minap mutatták be a külföldi sajtó Párisban élő képviselőinek, kik most csodákat irnak haza erről a masináról. A feltaláló a Pompadour-színházba invitálta az újságírókat és a színpadon sorra bebizonyította előttük, hogy nincs az a szekrény, láda, zsák vagy ruha, melyet az ő látóseve be ne világítana. A masina úgy néz ki, mint egy közepes nagyságú stereoscop. Lencséje nincsen. Hanem e helyett egy barium keverékkel bemázolt papíros van az alján, mely a reá eső Röntgen-sugarak hatása alatt phosphorescál. Fölállítanak egy kathodsugaras lámpát, eleje teszük a megvizsgálandó tárgyat s a sugarakat a látósevel fogják fel. Az újságíróknak érdekes kísérleteket mutattak be. Egy korpával telt zsák közepén, melyen a Röntgen-sugár teljesen áthatol, egy cognacos üveget lehetett látni. Egy bőröndben fehéreneműbe és ruhába csavarva revolver, boxer és tör látható. Mindezeket egy papírra vetíti a masina. Számos furfangos visszaélést lehet majd ezzel a látósevel megakadályozni. A francia vámhivatalok már is használják ezt a masinát s az eredménye bámulatos.

Meteorologiai jelentés aug. 22-től aug. 25-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
22	7	61.2	+15.6	—	1	—	
	2	59.7	+25.6	SW ₁	3	—	+27.0 +13.0
	9	61.0	+18.6	W ₂	3	—	
23	7	61.0	+16.7	NW ₂	1	—	
	2	57.7	+29.5	SW ₁	1	—	+30.0 +13.9
	9	58.6	+19.0	—	0	—	
24	7	58.6	+18.6	N ₃	3	—	
	2	55.5	+31.5	S ₂	3●	0.4	+32.7 +17.8
	9	60.1	+21.0	—	10●	2.9	
25	7	60.6	+18.6	S ₂	10	—	
	9						

Kilátás: Változóan felhős és később újra esőre áll.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég Δ = dara.

— **Nyilvános elszámolás és köszönet.** A nagyenyedi ipartestület e hó 1-én tartott nyári táncmulatságnak jövedelme volt 124 frt 20 kr, feltűzések 19 frt 20 kr, összesen: 143 frt 40 kr. Kiadás 84 frt 04 kr. Tiszta jövedelem 59 frt 36 kr. Felülfizettek: Z. Szóts Sándor 2 frt, Tiszt. Szilágyi Farkas, dr. Reich Beia, Sombory Sándor, Vajda Péter, Székelyhid János, id. Kun József 1—1 frt, Z. Szóts Sándorné, Balla István, Balla Béla 80—80 kr, Schmidt János, Mátyás Sándor, Dunky Károly, Dann József, id. Demeter Sándor, Székelyhid Ödön 50—50 kr, ifj. Gerendy Gusztáv, dr. Szaniszló Albert, Szathmári József, Maksai Gábor, Szász György, Pogány János, N. N.

40—40 kr, Junász Lajos, Krisán Áron, Barát Lajos, ifj. Gila János, Kiss Károly, Spangenberg Gyula, Sándor Albert 30—30 kr, Knobloch Józsefné, Mähr Ferencz, N. N. 20—20 kr, Böhm Ignác, Úveges András, Magyar Károly 10—10 kr.

Közgazdaság.

Tenyészállat-kiállítás és vásár.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet állatkiállítási és állattenyésztési szakosztálya Kolozsvárt, 1897. augusztus hó 28., 29., 30. és 31-én, a sétateren rendezi tizenkettedik tenyészállatkiállítását és tenyészállatvásárát használati lóvásárral és díjazással összekötve a nagym. földmívelésügyi m. kir. miniszter támogatásával.

A kiállítás napirendje.

Első nap: szombat, augusztus 28-án reggel 7 órától a bíráló bizottságok működése és a bírálat eredményének kifüggesztése, d. u. 4—7 óráig zene, 5—6 óráig fogatok járatása. Belépti díj e napon 1 frt.

Második nap: vasárnap, augusztus 29-én délelőtt 10 órakor a használati lovak bírálat; d. u. 4—7 óráig zene. Belépti díj e napon d. e. 50 kr, d. u. 30 kr.

Harmadik nap: hétfőn, augusztus 30-án délelőtt 10—12 óráig a díjazott állatok elővezetése; ugyanakkor és delután tenyészállatvásár és a bejelentett állatok árverezése; d. u. 4—7 óráig zene. Belépti díj e napon 30 kr.

Negyedik nap: kedd, augusztus 31-én d. e. 10 órakor a díjak ünnepies kiosztása; egész nap vásár és árverezés; d. u. 4—7 óráig zene. Belépti díj e napon d. e. 50 kr, d. u. 20 kr.

Gyermekek és katonák (az őrmesterig bezárólag) a fent említett belépti díjak felet fizetik.

Névre szóló állandó belépti jegy, mely tulajdonosa által bárhányszori belépésre használható, darabonként 2 frt.

A kiállítás megnyitvatik 1897. augusztus 28-án reggel 9 órakor s tart augusztus 31-én este 6 óráig és ezen időn belől naponta reggel 8 órától este 7 óráig a látogatók részére nyitva áll.

Egyszermind figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy ezen kiállítás alatt folyik le a kolozsvári országos vásár, és pedig augusztus 29-én lóvásár, 30-án és 31-én baromvásár.

Általános tudnivalók.

1. A kiállítás állandó helye a kolozsvári sétaternek éjszaknyugoti oldalán e czélra külön elkerített terület.

2. Hogy a rendező-bizottság a részvétel mérvéről idejekorán tájékozva legyen, a bejelentések 1897. július 15-től augusztus 15-ig bezárólag fogadtatnak el; a szükséges bejelentő-ívek július 10-ikéig minden kiállítási szándékozónak díjtalanul küldetnek meg. A bejelentő az iv minden rovatának pontos és hiteles kitöltéseért felelősséget vállal. Különösen fontos, hogy az állat ne taláni eladási, vagy kiküldési ára számmal és betűvel legyen kiírva. Az áraknak méltányos megállapítását úgy a kiállítási vásár, mint az egyesek érdekében a t. tulajdonosoknak teljes figyelmébe ajánljuk.

3. Minden bejelentéshez az esedékes helypenz és a többi illeték melleklendő, e nélkül a bejelentés tekintetbe vétetni nem fog.

A helypenz a kiállítás tartamára következőleg van megállapítva:

I. Lovaknál, mének vagy csikós kanczák-

nak külön rekesz (box) zárt istállóban 8 frt, másodrendű box 5 frt, egyes loállás 3 frt. II. és III. osztálynál marha és bivalyul tenyészbika darabonként 3 frt, más marha 2 frt. IV. oszt. juhoknál darabonként 50 kr. V. Baromfinál törzsenként 50 kr.

A kiállításra küldött állatok csakis a helypénz-nyugta előmutatása mellett fogadtatnak be, mely igazolásul szolgál.

4. Arany- vagy pénzdíjat csakis erdélyrészi tenyésztő nyerhet.

Az odaitelt díjakat jelző táblácskának kifüggesztése a bírálat megejtése és az összbíráló bizottság zárulása után azonnal történik.

5. A két utolsó napra kitűzött vásár és árverésen nem kiállított tenyészállat is — darabonként 1 frt engedély-díj lefizetése mellett — elővezethető és eladható.

A kiállított állatok minden külön díj nélkül árusíthatók, a vevő azonban azokat csak a kiállítás bezárta után veheti át és viheti el.

6. A bíráló bizottság részben a különböző gazdasági egyleteknek e célból felkért küldötteiből, részben a rendező-bizottság által közvetlenül meghívott szakértőkből alakul.

A bírálat az értékszámrendszer (pointrozás) szerint történik; a bíráló-bizottság szabályzata a jelen értesítésnek függeléke.

Kiállító a saját osztályában bíráló nem lehet.

7. A bejelentett állatoknak legkésőbb augusztus hó 27-ikén estig, (a kellő egészségügyi bizonyítványokkal ellátva) helyt kell lenniök; a kiállítást azonban, még eladás esetén is, szeptember 1-ének hajnala előtt elhagyniök nem szabad.

Szállaj állatoknál maga a tulajdonos tartozik kellőleg gondoskodni, hogy azok sem a személyzetet, sem a látogatókat ne veszélyeztessék.

8. A kiállításon az állategészségügyi és állatrendőri felügyeletet az e célra külön felkért állatorvos teljesíti.

9. Ama kiállító, kik takarmányról saját maguk gondoskodni nem kívánnak, a helyszínén levő vállalkozónál fedezhetik szükségletüket.

10. A t. kiállítóknak és látogatóknak figyelmükbe ajánlatik, hogy szállásról idejelenkorán gondoskodjanak. A közvetítést Kolozsvár sz. kir. városának szállásbiztosa: Bodoki Ferenczi Árpád ur volt szíves elvállalni, kihez az ebbeli megkeresések intézendők.

11. Minden kiállító, vagy annak megbízott képviselője, kívánatra egy darab, saját személyére szóló, állandó szabadjegyet nyer.

Az állatokat gondozó személyzet színes karkötőt visel, melyért darabonként 50 krajczár fizetendő s a bejelentéssel egyidejűleg elküldendő. E karkötőt másnak átengedni 5 frt büntetés terhe alatt tilos.

A kiállító nevet viselő vaspleh-czimtábla használatáért minden bejelentési szám után — a baromfit kivéve — 10 krajczár fizetendő.

12. Az állatok tűz elleni biztosításának költségeit a rendező bizottság viseli, ellenben más károk és veszélyekért felelősséget nem vállal.

13. Ki cselédet nem küldhet, annak állatait a rendező-bizottság gondoztatja, és pedig: a ló-, szarvasmarha- és bivalosztályokban naponként és darabonként 50 kr-ért, a baromfi gondozásáért külön díj nem jár.

14. A kiállítási helyiségeket a kiállításra küldött állatok egy nappal a kiállítás meg-

nyitása előtt (tehát augusztus 27-től kezdve) és még egy nappal a kiállítás bezárta után (tehát még szeptember 1-én) veheti igénybe.

15. A kiállítási állatok vasuti szállítására nézve adandó kedvezményekről a rendező-bizottság annak idején értesíteni fogja az érdekelteket.

A kiállítás rendező bizottsága.

I. Rendező bizottsági elnök: Gróf Bánffy György, szakosztályi elnök.

II. Rend. biz. alelnök és a rend. biz. képviselője a bíráló bizottságnál: Sigmund Dezső, szakosztályi alelnök.

III. Közrend és hatósági képviselő: Dr. Nagy Mór.

IV. Sétatéri bizottság képviselője: Dr. Groisz Gusztáv.

V. Építészeti felügyelő: Ditrői József, mérnök.

VI. A ló-osztály főnöke: Br. Jósika Gábor; helyettes főnökök: Br. Bánffy Ernő, Miksa Imre, ifj. br. Zeyk József.

VII. A hazai szarvasmarha-osztály főnöke: Benigni Sámuel.

VIII. A juh-osztály főnöke: Németh András, intéző.

IX. A bivaly-osztály főnöke: Jakab Jászló.

X. A baromfi-osztály főnöke: Puskás Béla.

XI. Állatorvosi felügyelet a vasuton és a kiállításon: Reich Albert.

XII. Pénztári felügyelő: Csermák János.

XIII. Pénztári ellenőrzés: Benkő Mihály.

XIV. Ügyvezetés és irodakezelés: Tokaji László, az erd. gazd. egyesület titkára.

Vetőmagvak

(Mauthner Ödön tudósítása.)

Lóhere. Mult heti tudósításunk óta állandóan száraz, tulmeleg időjárásunk van, úgy, hogy hazánk több vidékén az elsülés-től tartanak. Dél-Franciaországból új termést már mintáznak, ezen minták után indulva szép violaszínű a mag, nem vöröses.

Luczerna. Nem nagy termést várnak nálunk, ellenben a Franciaországból érkező tudósítások folytatólagosan kedvezők.

Piaci árak.

Nagy-Egyed, 1897. aug. 22.

Buza legjobb	1	véka	1-35
középszerű	"	"	1-20
Kétszeres legjobb	"	"	1-
középszerű	"	"	-95
Rozs legjobb	1	"	-90
középszerű	"	"	-85
Zab legjobb	"	"	-70
középszerű	"	"	-65
Kukorica (tengeri)	"	véka	-80
Burgonya idei termés	"	"	-80
Széna legjobb	egy szekér	"	4-10
Szalma legjobb	"	"	2-50
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	"	"	3-50
Cserfa 1 "	1 " "	"	2-50
Tölgyfa 1 "	1 " "	"	3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	"	1-80
Marhahús	1 kilogramm	"	-40
Sertéshús	"	"	-48
Szalonna	"	"	-72
Dísznözsír	"	"	-80
Vöröshagyma	"	"	-
Fokhagyma	"	"	-

Csarnok.

A győzelem.

— Irta: Sallak Róza. —

(Folytatás.)

— Gróf ur! soha nemesebb, szeretetreméltóbb főurat nem láttam; vigasz lesz ez nekem keserű napjaimban, hogy ily derék ember viseli szívén sorsomat.

A gróf is lejött, biztatta Molnárt; hiszi, hogy hamar kiderül minden, állását betöltetlenül hagyja.

Végre kétségbeesetten jött az öreg Berger; a kis cseléd elbeszelt mindent, az öreggel nem lehetett birni, végre Molnárnak kellett őt csillapítani, menjen haza s ha megjön Zsófia, irjanak neki; s legyenek nyugodtak, jó az Isten.

Molnárt a városba szállították, látszólag minden a rendes kerékvágásba zökkent pár nap alatt, pedig nem volt úgy. Jenő kutató, keresett egész napokon. Béla is szóvalanabb lett, mint valaha; anyósa érte is aggódott már, pihenés nélkül virasztott még mindig beteg neje mellett.

Egy egész délután elült kezébe hajtott fővel. Miket gondolt össze? A lesóványkozott kezét két kezébe szorítá, de nem figyelt már a lázas szavakra. Lélia egyszer sem említé most Lenkey nevét, kit már eltemettek régen, ezelőtt napokkal; a golyót nem találták meg, keresztül volt löve; szegény ember! csúf halála volt, Béla nem szeretett rá gondolni.

14 napja feküdt a beteg, kell hogy változás álljon elő állapotában. Volt is; órákig volt magánál, anyját látva ágyánál, eleinte azt hitte, lány még, otthon van. Később, napok múlva jött magához, hogy már asszony. Éjjelenként látni vélte férjét ágyánál, kezét fogva; jól esett, hogy fogta, nem is volt ereje, hogy kihuzza onnan; egyszer ez a kis kéz gyöngéden megszorítá a férj kezét, annyira gyöngén, hogy az elmerült férj nem érezte meg, vagy ha megérezte, nem gondolt semmit; fölkel, s gyógyszert adott be a betegnek. Lélia sirt, Béla azt hitte, megint valami látásai vannak. Nemsokára lettek is; az erdei utról beszélt, tisztán, érthetően; jól ki lehetett venni minden szavát; beszélt megint a vadzóról. Ezt hallotta Béla, betegsége elején összekevert mindent, nem is figyelte meg minden szavát, de most hiába nem akart oda figyelni, csak azt vette észre, hogy hall mindent. Egyszer meglepetve állt fel, izgatottan sétált le s fel, ki-kínézett az ablakon; minden mozdulatából az látszott ki, hogy alig várja a reggelt.

Azalatt a vizsgálat folyt, de egy lépéssel sem tudtak előbbre haladni, Molnár meg mindig nem akarta beismerni tettét. A végtárgyalás ki volt tűzve; a kétségbeesés az erdész-lakban végtelen lett, s csodálatos, Zsófia egyszer sem irt. Molnár önbizalmát kezdé elveszíteni, pedig Jenő naponta belovagolt a városba, szabad bemenetele volt a szerencsétlenhez, s mindig volt ehhez egy vigasztaló szava, de ma, a végtárgyalás előtti napon, hallgatott; hisz füres biztatás volt minden, a szegény embernek veszni kell. Ez kérdezett tőle mindenfélet izgatott, reménytelen hangon.

— Vajjon mi tarthatja Zsófiát Pesten ily soká?

— Hisz máskor is maradt.

— Oh, az nem tetszett ily hosszúnak, hisz tudja, hogy milyen bajban vagyok, irhatna egy biztató szót.

Ezért Jenő is megróttá a lányt, de azért nem szólt, minek keserítette volna el vele?

Végre fölvirradt a végtárgyalás reggele. A vádlotton reggel óta nagy izgatottság uralkodott. 9 órára volt kitűzve a kihallgatás kezdete. Amint megnyitották a termet, azonnal előzönlöttek a padokat, a karzatot.

Elővezettek a vádlottat, arca megnyult,

sápadt lett a szobában üléstől. Szemeit körül jártatta, azt hitte, Jenőt itt találja, anyyira hozzá szokott már. Hiába kerestek szemei; ismerőst az urak közül, kik mind- eddig oly jók voltak hozzá, egyet sem látott.

Keserű mosoly ült ki ajakára; most hagyják el, a legválságosabb helyzetben. Egyszer csak megpillantják szemei Bergert; egy gyászos nő ült mellette; arcát nem láthatta, sűrű be volt fátyolozva, de a hajáról megismerte: Zsófia volt; őt gyászolja? s különösen hatott a férfira a lány. Tehát már megjött, talán éppen ma érkezett.

A vizsgálóbíró szavai terítették magához.

— Beismeri hát végre bűnösséget? . . .

Molnár megrázkódott, a szemben levő lány elkezdett sírni, s az öreg apja alig tudott uralkodni magán.

— Nem tehetem, ártatlan vagyok! . . .

— Ezt mondja mindenik, de hisz itt a pisztoly, amire ráismert, benne a neve, s mégis tagad? . . .

— Mondtam már, hogy ez a pisztoly el volt veszve . . .

— Lári-fári . . .

— Hát azt tagadja, hogy menyasszonyát felvette a tisztól, kit megölni vélt? . . .

Sötétpirosság öntötte el Molnár arcát, a szégyenérzet hajtotta oda a vért; s most már örvendett, hogy Jenő nincs itt, hogy félreismerte a nemes ifjút

— Nem feltettem, nem volt miért . . .

— Ezt azóta találta ki . . .

— Hogyan téveszthette el mással, ha nem volt a legnagyobb felindultságban? Látnia kellett volna, hogy . . .

— Uram, én semmit sem láttam, akkor a falvakban voltam . . .

Az ajtó nyílt, tanukat vezettek be, a tisztartók bizottságot tettek, hogy Molnár aznap mindyájukat meglátogatta, de már nem a reggeli órákban.

— Na, ugy-e? . . . hol volt hát reggel, amikor a gyilkosság történt? . . .

— Utón lehettem.

— Ezt más nem bizonyítja, csak ön.

— Nem volt velem senki, s szerencsétlenségemre aznap órát is otthon hagytam.

— Ez is csak arra mutat, hogy izgatott volt.

Persze, hogy az volt, napok óta az volt már, de ezt elhallgatta, nem fogja a lány nevet meghurcolni, hogy miatta volt izgatott, ez ugyanis kiment, nem tudta tovább hallgatni; olyan ingadozó léptekkel ment; az öreg támogatja.

— Ifjú ember! megint makacs hallgatásba merült? . . . feleljen őszintén, mikor határozta el a gyilkosságot? mert hogy nem hirtelen ötlet volt, arra bizonyítékok vannak.

Három óra hosszáig folyt a kihallgatás, de Molnár megmaradt a mellett, hogy ő ártatlan, s azontul nem szólt semmit. Kihallgatták a favágókat, kihallgatták Bergert, a kis cselédet, a faluból többeket, hogy előéletet megtudják a vádlottnak. Nem mondtak semmi terhelőt; szigorú, de igazságos ember. A vizsgálat részleteivel nem is fárasztjuk az olvasót, már csak a negyed hiányzott a tizenkettőtől, amikor a bíróság felre vonult, ítéletet hozni. A vádlottat elvezették, a tanuk leültek izgatott várakozással, mi lesz? . . .

Fel óra múlva helyükön voltak a hivatalnokok. Molnár összeesetten állt, szemei megint körüljártak mintegy segítséget várva. Zsófia atyjával nem volt látható, hátrább húzódtak.

Egyszerre mindenki figyelni kezdett, az

elnök olvasott, irat volt a kezében; vajjon mit határoztak? . . . el lesz ítéelve? . . . föl lesz mentve? . . . zszibongott a közönség között, s aztán hallgattak izgalmas várakozással.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt

35 krig méterenkint, — japáni chinai stb. — a legújabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes HENNEBERG selymet 45 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikós, koezkázott, mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben, 2000 szín és mintázattal stb. a megrendelt áru postabér és vámmentesen a hához szállítva, mintákat postafordultával küldenek! HENNEBERG G. (es és kir. udvari szállító) selyemgyárai ZÜRICHBEN. Svájcban címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

The Continental
Bodega Company
Valódi hamisítatlan
külföldi borok

• Portbor •
• Sherry •
• Madeira •
• Marsala •
• Malaga •
Tarragona s. a. t.
Legjobb
bevásárlási forrása
Raktár:

Nagy-Enyeden
Winkler János
urnal.

1168 4—20

Vendéglő.

Alulírott Nagy-Enyeden, főtér 17-ik szám alatt levő jó forgalmu és teljesen berendezett vendéglői helyiségembe egy

borkimérőt

keresek. Akik ily üzlettel már foglalkoztak, előnyben részesülnek.

Van a helyiségben három ivó, egy lakó szoba, egy konyha, a viszonyoknak megfelelő csinos tekepálya. Bővebben értekezhetni alulírottal.

A helyiség azonnal elfoglalható.

1175 7—7

Incze István.

4801—897. tkvi.

Hirdetmény.

M.-Lapád község telekkönyve tagosítás folytán az 1869. évi 2579 számú szabályrendeletre képest átalakították és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. XXIX., az 1889. XXXVIII. és az 1891. XVI. törv. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosították.

E czélból az átalakítási előmunkálat hitelesítésére és a helyszíni eljárás a nevezett községben 1897. október 5-én fog megkezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen netaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják be, mert a régi telekkönyv végleges átalakítása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthető;

2. mindazok, akik a telekkönyvekben előforduló betérjesztésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a közzétett határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel;

3. mindazok, akik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírára az 1886. XXIX. t. cz. 15—18. és az 1889 XXXVIII. t. cz. 5. 6. 7 és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg- és illeték-elengedési kedvezménytől is elesnek;

4. azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve, ugyisintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosa, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítása végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.
Nagy-Enyeden, 1897. augusztus 6-án.

Csernátoni Vajda Péter

1199 2—3

kir. járásbíró,